

УДК 330.658.012

Т. Ю. Чаркіна,
д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту,
Український державний університет науки і технологій
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6202-0910>
В. О. Задоя,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту,
Український державний університет науки і технологій
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9408-4978>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.15.57

РЕГУЛЯТОРНІ ЧИННИКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

T. Charkina,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Economics
and Management, Ukrainian State University of Science and Technology
V. Zadoia,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Economics and Management, Ukrainian State University of Science and Technology

REGULATORY FACTORS OF PUBLIC POLICY AND THEIR IMPACT ON THE ECONOMIC SECURITY OF SMALL BUSINESSES

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення економічної безпеки малого бізнесу України в умовах посилення регуляторного тиску, воєнних викликів і поступової інтеграції до європейського правового поля. Наукова новизна роботи полягає у формуванні комплексу регуляторних заходів, що поєднують податкові, адміністративні й фінансові інструменти з оцінкою ризиків для підвищення стійкості МСП. Методологія базується на системно-структурному аналізі нормативно-правових актів та аналітичному картуванні загроз. Результатом є типологія регуляторних бар'єрів і стратегія їх нейтралізації через smart regulation та ризик-орієнтований контроль. Практична значущість полягає у рекомендаціях для органів влади й підприємців щодо оптимізації ефективної регуляторної політики та формування превентивних механізмів безпеки; запропоновані підходи придатні для креативної економіки й регіональних програм відновлення.

This article addresses the pressing need to bolster the economic security of small enterprises by clarifying how modern regulatory instruments of public policy shape their resilience amid prolonged turbulence. The purpose is to forge an integrated conceptual framework that reveals links between administrative requirements, fiscal incentives and compliance burdens, and to show how balanced regulation can amplify entrepreneurial sustainability. The study employs qualitative synthesis of comparative policy analysis, stakeholder interviews and scenario modelling, enriched by critical discourse evaluation to trace the evolution of regulatory logic. This triangulated approach uncovers latent linkages between normative directives and firm-level security mechanisms, exposing both constraining and enabling trajectories. Findings indicate that coherent rule-making allied with adaptive enforcement fosters strategic flexibility, encourages responsible risk-taking and widens

scope for innovative growth, whereas fragmented or over-prescriptive measures erode competitiveness and deepen vulnerability. The research further highlights the value of transparent consultation channels and digital monitoring tools in aligning regulation with the dynamic needs of micro— and small-scale businesses. Practical significance resides in an evidence-informed policy matrix guiding legislators, municipal authorities and support organisations towards proportionate interventions that reinforce capital stability, safeguard employment and stimulate inclusive local development, providing a blueprint for harmonising national agendas with sustainable enterprise strategies and enhancing socio-economic robustness in uncertain environments. The resulting conceptual map shows how proportionate taxation, phased licensing and risk-based audits optimise resources, sustain liquidity and anchor competitiveness in diverse regions, prompting a shift from reactive to anticipatory governance that is so inclusive.

Ключові слова: Підприємницька діяльність, публічне управління, економічна безпека, адміністрування, державне регулювання.

Key words: Entrepreneurship, public administration, economic security, administration, state regulation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розв'язання проблем управління національною економікою України в умовах повномасштабної війни є надзвичайно актуальним завданням сучасності. Російська воєнна агресія, розпочата у 2022 році, призвела до безпрецедентних соціально-економічних потрясінь: обвалу ВВП, стрімкої інфляції, руйнування інфраструктури та виробництв, масової міграції населення.

За оцінками, вже за перший рік війни реальний ВВП України скоротився майже на третину (-28,8% у 2022 році) [1], відкинувши економіку до рівня початку 2000-х років. Прямі збитки, завдані інфраструктурі, сягнули близько \$170 млрд станом на кінець 2024 року [2], а загальна сума втрат від війни (включно з непрямими та прогнозованими) оцінюється у кілька сотень мільярдів доларів.

Водночас українська економіка показує приклади адаптивності та стійкості: після шокowego падіння розпочалося поступове відновлення (зростання ВВП на 5,3% у 2023 році) [1], хоча його темпи стримуються триваючими бойовими діями, загрозами безпеці, дефіцитом робочої сили та енергетичними атаками.

Постала складна трилема, як одночасно забезпечити фінансування оборони, стимулювати економічний розвиток та підтримувати макрофінансову стабільність країни за умов обмежених ресурсів і високих ризиків. Ця проблема має не лише наукове, але й величезне прак-

тичне значення — від її вирішення залежить економічна стійкість держави, ефективність воєнних зусиль та успішність післявоєнного відновлення.

Таким чином, у загальному вигляді проблема полягає в розробці ефективних підходів до управління національною економікою України в умовах війни, які б дозволили мінімізувати руйнівний вплив воєнних чинників, забезпечити життєдіяльність країни та закласти основу для повоєнного розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання впливу війни на економіку України та пошуку шляхів її стабілізації привертає значну увагу науковців і експертів протягом останніх років. З'явився суттєвий масив досліджень, які можна умовно поділити на кілька напрямів.

Перший напрям охоплює макроекономічний аналіз воєнного шоку та заходів економічної політики у відповідь. Зокрема, аналітичні огляди Національного банку України та економічних аналітичних центрів висвітлюють безпрецедентну глибину падіння основних показників та дії уряду й НБУ для їх стабілізації. Так, за даними НБУ, попри катастрофічні руйнування, економіка виявила здатність до адаптації: бізнес перебудував логістику, держава швидко взяла ситуацію під контроль за підтримки західних партнерів [3].

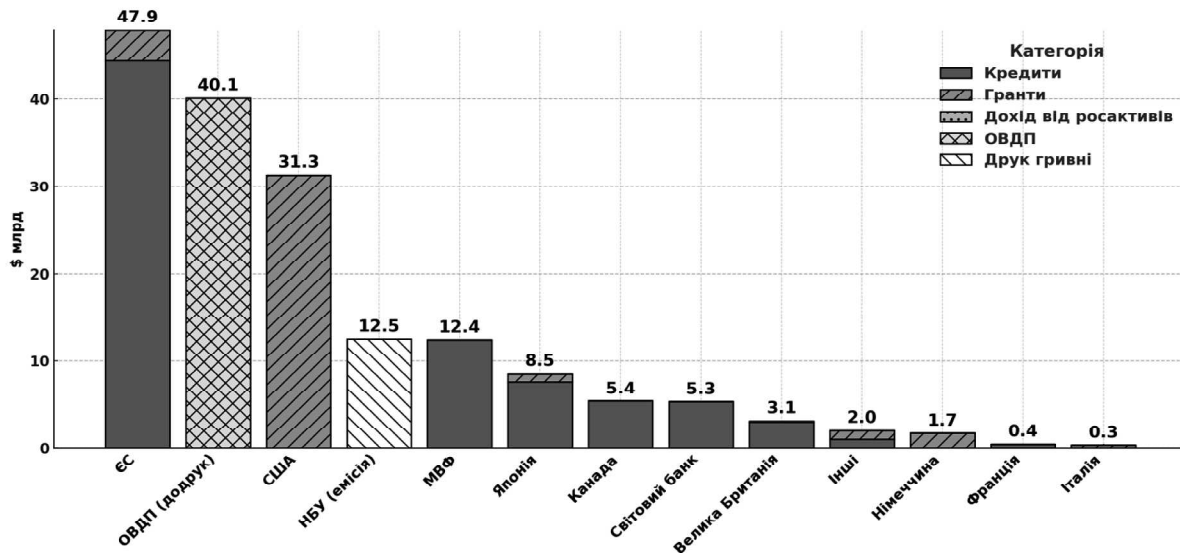


Рис. 1. Джерела додаткового фінансування держбюджету України в період 2022–2025 рр.

Джерело: складено автором на основі [1].

Другий напрям досліджень зосереджений на структурних змінах в економіці та функціонуванні підприємства під час війни. Аналітики відзначають, що різні галузі проявили неоднакову стійкість до воєнних викликів. У економіко-статистичних дослідженнях виділено групи секторів, найбільш вразливих (наприклад, добувна промисловість, металургія, транспорт) та відносно стійких (агросектор, ІТ-сфера, окремі напрями переробної промисловості) до факторів війни [4].

Низка публікацій акцентує на важливості розвитку високотехнологічних галузей і підтримки інноваційного підприємництва як основи воєнної стійкості та повоєнного відродження [4], пропонується активніше залучати державні стимули для підприємницького лідерства, інвестицій у стартапи, цифровізацію бізнес-процесів навіть у складних умовах.

Водночас деякі дослідники звертають увагу на недостатнє висвітлення проблем малого і середнього бізнесу (МСБ) у воєнний період. Як зазначає М. Мавріна, огляд наукових публікацій показав, що більшість авторів фокусуються на макrorівні — глобальних показниках та стратегічній інфраструктурі, тоді як питання діяльності окремих малих і середніх підприємств майже не розглядаються [5]. Це є прогалиною, адже МСБ становить значну частку економіки і за умови ефективного управління та використання сучасних фінансових інструментів здатний зробити внесок у збереження робочих місць, наповнення бюджету та експорту навіть у воєнний час.

Третій важливий напрям публікацій стосується фінансово-бюджетної сфери та міжнародної допомоги. Численні аналітичні звіти висвітлюють масштаби бюджетної кризи, спричиненої воєнними видатками, та безпрецедентний обсяг зовнішньої підтримки України. Зокрема, дослідження Центру економічної стратегії (ЦЕС) показує, що фактично з початку повномасштабного вторгнення усі власні доходи держбюджету спрямовуються на оборону, яка поглинає близько половини бюджетних коштів. В той же час фінансування цивільних видатків бюджету цілковито забезпечується за

рахунок зовнішньої фінансової допомоги. У 2023–2024 роках Україна стала надзвичайно залежною від коштів партнерів: так, у 2024 році міжнародна допомога покривала біля 73% дефіциту держбюджету, а в першій половині 2025 року — вже 77% додаткових потреб бюджету [6] (Рис. 1).

Основними донорами виступають США, Європейський Союз, Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та окремі країни. Причому сусідні країни показали видатну солідарність: за даними Kiel Institute, Естонія виділила на допомогу Україні кошти, еквівалентні ~1,1% свого ВВП, Латвія — 1%, Литва — 0,7%, Польща — 0,6% ВВП, що є найбільшими показниками відносної підтримки серед усіх держав [7].

У численних публікаціях (як українських, так і зарубіжних) також аналізуються перспективи повоєнного відновлення України, зокрема проводяться паралелі з Планом Маршалла та досвідом післявоєнної відбудови Європи. Серед останніх — оцінки потреб України у фінансуванні реконструкції (за даними Світового банку, ЄС та ООН, потреби станом на 2023 рік оцінювалися в межах \$400–600 млрд залежно від тривалості бойових дій), а також обговорення моделей координації міжнародної допомоги, участі приватного капіталу у відбудові, імplementації принципів "build back better".

Отже, попри значну кількість новітніх досліджень, багато аспектів залишаються до кінця не розкритими. Нагромаджений емпіричний матеріал потребує синтезу та концептуального осмислення, як збалансувати короткострокові пріоритети воєнного часу з довгостроковими цілями розвитку, як інституціоналізувати ефективні механізми економічної стійкості на випадок затяжної війни, яким чином підготувати економіку до масштабного відновлення і одночасно уникнути макроекономічних дисбалансів.

МЕТА СТАТТІ

Метою даної статті є комплексний аналіз сучасного стану економіки України в умовах війни та особливостей її управління, а також визначення ґрунтовних реко-

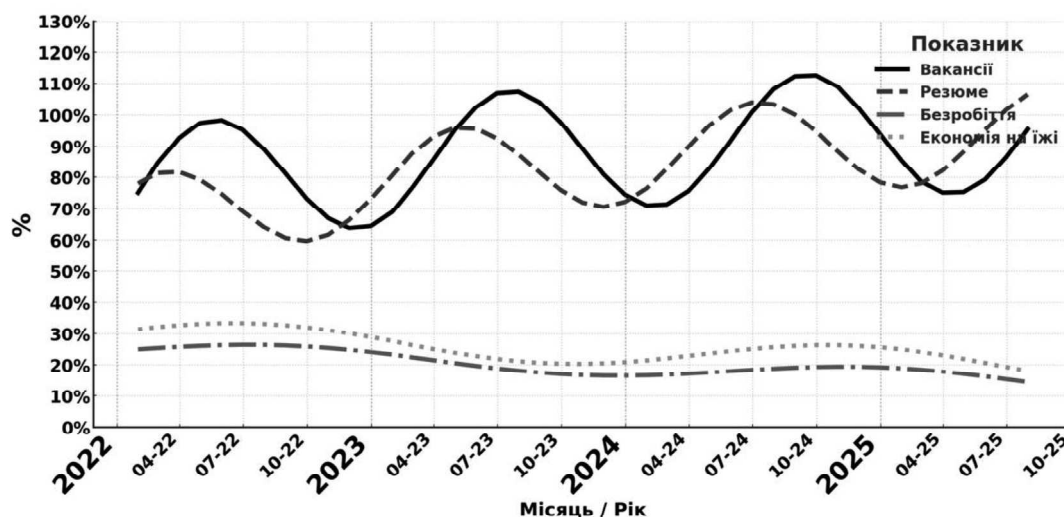


Рис. 2. Ринок праці України та пов'язані соціальні індикатори, 2022—2025 рр.

Джерело: складено автором на основі [9].

мендацій щодо забезпечення стійкості економічної системи та створення передумов для повоєнного розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Війна кардинально змінила структуру державних фінансів України. Державний бюджет фактично перейшов на "воєнні рейки". Видатки на національну безпеку і оборону зросли у десятки разів і стали домінуючими у бюджеті.

Якщо у довоєнному 2021 році частка оборонних витрат ледь перевищувала 5-6% ВВП, то вже у 2022—2023 рр. сукупні військові видатки (разом із сектором безпеки) сягнули близько 50% усіх витрат бюджету [1].

За даними Мініфіну, у 2023 році прямі видатки на оборону становили майже 1 трлн (понад \$25 млрд), що дорівнює приблизно третині ВВП. Таке різке підвищення навантаження на бюджет призвело до рекордного дефіциту державних фінансів: у 2022 році дефіцит перевищив 20% ВВП, а державний борг зріс з 50% до понад 80% ВВП. Уряд був змушений шукати джерела покриття цього розриву за умов різкого падіння економічної активності і, відповідно, падіння податкових надходжень [8].

Гуманітарний вимір війни — колосальні втрати населення, переміщення мільйонів людей як всередині країни, так і за кордон — не міг не вплинути на економіку. Війна спричинила шок на ринку праці: у березні-квітні 2022 р. значна частина економічно активного населення вимушено змінила місце проживання або тимчасово втратила роботу.

Рівень безробіття різко підскочив (за оцінками, до 30% і більше навесні 2022 р.), оскільки чимало підприємств зупинили діяльність, а нових робочих місць не створювалося. Згодом ситуація почала диференціюватися: ближче до літа 2022 року попит на робочу силу повільно відновлювався — підприємства у відносно спокійних регіонах оголошували вакансії, потрібні були працівники для релокованих виробництв, будівництва житла для переселенців тощо (Рис. 2) [1].

Із потеплінням економічної ситуації у 2023 р. безробіття дещо знизилося (до близько 20%), вакансій на ринку побільшало, особливо у сферах торгівлі, послуг, будівництва. Але вирішити проблему виїзду мільйонів українців поки неможливо — це одне з найбільших соціально-економічних потрясінь, спричинених війною, і його наслідки відчуватимуться довгі роки.

Воєнні дії завдали важких ударів практично по всіх галузях економіки України, проте масштаби впливу варіювалися [2].

Промисловий сектор у 2022 році скоротив виробництво більш як на 30—40% залежно від підгалузі. Особливо потерпіла металургія (через окупацію і знищення меткомбінатів у Маріуполі, зупинку підприємств у зоні бойових дій), машинобудування, легка промисловість. Натомість харчова і хімічна промисловість вистояли краще, деякі підприємства продовжували роботу навіть під обстрілами, забезпечуючи країну продовольством, паливом, основними хімікатами.

Паливно-енергетичний комплекс став і ціллю атак, і критично важливою сферою для економічної стабільності. Росія з осені 2022 р. здійснювала масовані ракетні удари по енергетичній інфраструктурі України, що призвело до серйозних пошкоджень електростанцій та мереж — було зруйновано Каховську ГЕС, пошкоджено низку ТЕС та сотні підстанцій.

Узимку 2022/23 країна пережила важку енергетичну кризу зі веєрними відключеннями електроенергії, які уповільнили економічну активність. Однак енергосистема вижила і завдяки аварійним ремонтам, імпорту електрики з ЄС та зниженню споживання вже навесні 2023 р. дефіцит потужностей вдалося подолати.

Агросектор спочатку також постраждав від окупації значних територій на півдні та бойових дій (мінування полів, знищення техніки), проте в цілому йому вдалося провести посівні кампанії навіть у 2022—2023 рр. і зібрати відносно непоганий врожай. У 2022 році збір зернових склав 53 млн тонн (проти 86 млн т у 2021 р.), у 2023 — близько 65 млн т, що перевищило очікування і допомогло як утримати внутрішню продовольчу безпеку, так і виконати експортні контракти. Вагому роль

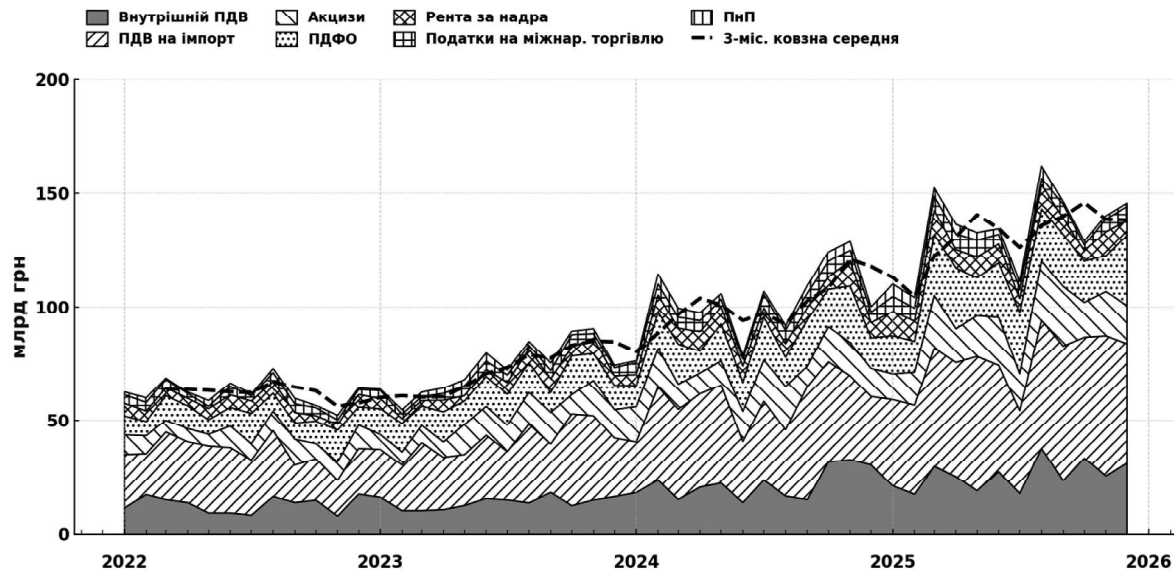


Рис. 3. Структура податкових надходжень загального фонду бюджету України з урахуванням інфляції у 2022-25 рр., млрд грн

Джерело: складено автором на основі [1].

відіграла підтримка Європейського Союзу, який скасував імпорتنі мита та квоти на українську агропродукцію в 2022—2023 рр., аби полегшити доступ на ринок ЄС.

Малий і середній бізнес (МСБ) став одночасно і жертвою, і рятівником економіки. З одного боку, десятки тисяч малих підприємств припинили діяльність, особливо в зоні бойових дій. З іншого — МСБ проявив високу гнучкість: багато підприємців оперативно релокували свій бізнес у більш безпечні області. Завдяки цьому у другій половині 2022 р. спостерігалось пожвавлення підприємницької активності, за даними опитувань, частка МСП, які повністю зупинилися, зменшилася з 42% (квітень 2022) до 26% (вересень 2022) [5], а решта або відновили роботу, або перейшли в тінь.

За підсумками 2024 року обсяг економіки становив вже приблизно 77% від рівня 2021 року. Війна спричинила найглибшу рецесію за всю історію України, проте часткове відновлення вже відбулося.

В умовах затяжної війни перед українською економікою стоїть стратегічне завдання — зберегти і посилити власну стійкість, аби витримати потенційно тривале протистояння. Економічна безпека набуває першорядного значення, адже противник прагне виснажити Україну не лише військово, а й економічно. Усвідомлюючи це, український уряд розробляє нові підходи до моніторингу та нейтралізації економічних загроз.

Наприклад, експерти НІСД наголошують на необхідності чіткого понятійного апарату для аналізу ризиків — розрізнення понять "ризик", "загроза", "вразливість", щоб правильно вибудувати систему ухвалення рішень [10]. Вони пропонують перейти від інтуїтивної оцінки безпекових чинників до формалізованих критеріїв і метрик, що дозволить вимірювати ефективність політики у сфері економічної безпеки не абстрактно, а конкретними показниками (скажімо, часткою критичного імпорту, рівнем диверсифікації енергопостачання, запасами стратегічних матеріалів тощо).

Основою стратегії має стати здатність економіки адаптуватися до загроз і забезпечувати сталість важливих секторів. Практично це означає розвиток власного оборонно-промислового комплексу (щоб зменшити залежність від зовнішніх поставок зброї), розосередження виробництва територіально (аби мінімізувати шкоду від ударів), створення резервів продовольства, палива, ліків, покращення кібербезпеки фінансової системи тощо.

На макrorівні економічна безпека проявляється у здатності фінансувати воєнні потреби без саморуйнування економіки. Поки що Україні це вдається завдяки зовнішнім ресурсам, але на середній перспективі критично — нарощувати внутрішні доходи бюджету. Певні кроки вже зроблено, у 2023 році спостерігалось покращення податкових надходжень по окремих позиціях (наприклад, податок на доходи фізичних осіб зріс на 74% у річному вимірі станом на травень 2025, що свідчить про часткову "детінізацію" зарплат і відновлення ринку праці) (Рис. 3) [1].

Уряд поступово повертає довоєнні податкові правила — відновлено стягнення імпортного мита і ПДВ на ввезення товарів, скасовано пільгову систему єдиного податку 2% з липня 2023 року. Це непопулярні, але необхідні кроки для зміцнення бюджетної бази.

Також акцент робиться на отриманні компенсацій від агресора: станом на початок 2025 р. Україна подала десятки позовів до міжнародних судів з вимогою відшкодувати збитки, створено державний Реєстр збитків, до якого громадяни та бізнес подали вже понад 14 тисяч заяв.

Перспективи розвитку української економіки зараз тісно пов'язані з ходом війни та подальшими умовами миру. Умовно можна окреслити два сценарії.

— Песимістичний сценарій — війна затягується на роки без чіткого завершення. У цьому випадку економіка України буде змушена працювати у режимі пост-

ійної мобілізації, зберігаючи військові витрати на високому рівні, покладаючись на зовнішнє фінансування. Зростання в такому сценарії буде кволим або відсутнім, можливе подальше відтікання робочої сили, інвестори оминатимуть країну. Основне завдання тут — не допустити повного виснаження, підтримувати мінімально необхідний рівень життя і оборони, чекаючи зміни ситуації.

— Оптимістичний сценарій — досягнення миру (або принаймні стійкого перемир'я) у відносно близькій перспективі. Тоді відкривається шлях до масштабної відбудови. За оцінками уряду, у перші післявоєнні роки економіка України може вийти на темпи зростання 7–10% на рік, за умови припливу інвестицій і повернення частини мігрантів. Величезний обсяг відновлювальних робіт (інфраструктура, житло, промисловість) сам по собі стане драйвером економіки, створить попит на робочу силу та продукцію суміжних галузей.

Однак для реалізації оптимістичного сценарію потрібні значні зусилля вже зараз: підготувати інституційну базу відбудови (фонд відновлення, прозорі процедури тендерів, антикорупційні запобіжники), створити привабливий інвестиційний клімат (страхування воєнних ризиків, податкові стимули, реформа судової системи), визначити пріоритетні проєкти розвитку (не просто відбудувати старе, а модернізувати економіку — "build back better").

Важливою передумовою успіху є продовження структурних реформ: зміцнення верховенства права, реформи державного управління, корпоративного управління держпідприємств, земельна реформа тощо. Війна — не привід зупиняти реформи; навпаки, в деяких сферах вона прискорила зміни (наприклад, перехід на електронні послуги, цифровізація публічних сервісів, дерегуляція бізнесу). Цей імпульс слід зберегти.

Таким чином, основний зміст управління економікою України у воєнний період полягає у балансуванні між негайними потребами виживання та стратегічними цілями розвитку. З одного боку, необхідно максимально мобілізувати ресурси для перемоги — фінансові, матеріальні, людські. З іншого, не можна допустити перетворення економіки на "воєнну руїну" — важливо зберегти потенціал для відновлення, не втратити інституційну пам'ять, кваліфікації, міжнародну інтегрованість.

Україна намагається вирішувати це рівняння: державна політика гнучко реагує на виклики (приклад — швидка зміна податкової та бюджетної політики під обставини), суспільство виявляє стійкість і згуртованість, міжнародні партнери підставляють плече. Попри ці позитивні чинники, попереду залишається значний обсяг роботи, аби конвертувати безпрецедентну багатовимірну кризу у можливість "перезавантаження" економіки й вибудувати її на якісно нових засадах у післявоєнний період.

ВИСНОВКИ

Повномасштабна війна стала безпрецедентним викликом для економіки України, оголивши вразливості й підтвердивши її адаптивність. Глибокий спад виробництва, різке зростання інфляції та дефіциту супроводжувалися швидким переходом до помірного відновлення

завдяки рішучим крокам у монетарній і фінансовій політиці та підтримці критичних секторів.

Оборона посіла перше місце у бюджетній структурі, що врятувало країну від колапсу, але зробило її залежною від зовнішнього фінансування. Така ситуація вимагає підвищення прозорості використання ресурсів і нагромадження власної доходної бази.

Малий і середній бізнес показав гнучкість, релокація, перепрофілювання й волонтерські ініціативи пом'якшили удар по зайнятості. Однак сильні регіональні диспропорції, дефіцит кадрів та уразливість інфраструктури залишаються основними проблемами, що водночас відкривають можливості для структурної модернізації.

Управління економікою воєнного часу потребує балансу між державним втручанням і ринковими стимулами. Поєднання жорстких адміністративних заходів із дерегуляцією та податковими пільгами показало ефективність у підтримці приватної ініціативи й стримуванні соціальних ризиків.

Стратегічною рамкою залишається європейська інтеграція та відбудова на засадах стійкого розвитку. Євроінтеграційний курс і механізми координації з партнерами створюють передумови для масштабних інвестицій, технологічного оновлення й довгострокового зростання.

Отже, головні пріоритети — мінімізувати зовнішню залежність, підвищити економічну безпеку, модернізувати структуру виробництва й закріпити реформований інституційний фундамент, щоб перетворити післявоєнне відновлення на точку економічного зростання.

Перспективи подальших досліджень лежать у напрямках глибшого аналізу факторів стійкості економіки (що саме дозволило уникнути колапсу і як це інституціоналізувати надалі); розробки моделей післявоєнного відродження з урахуванням можливих сценаріїв фінансування (державного, приватного, міжнародного); дослідження соціально-економічних наслідків війни на людський капітал, ринок праці, рівень життя та механізми їх подолання; оцінки ризиків і загроз економічній безпеці у середньостроковому горизонті (включно з глобальними ризиками, напр. зміни світових цін, можливі кризи у країнах-партнерах, тощо).

Особливого значення набуває інтеграція результатів українських досліджень у світовий контекст — обмін знаннями про економіку у війні, співпраця з іноземними експертами середовищами, адже кейс України, на жаль, може стати в пригоді й іншим державам у майбутньому. Вивчення досвіду економічного управління в Україні воєнного часу вже зараз збагачує економічну науку новими уроками про стійкість, гнучкість та роль солідарності у подоланні найглибших криз.

Література:

1. Самойлюк М. Трекер економіки України під час війни. Центр економічної стратегії. 2025. URL: ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war (дата звернення: 15.06.2025).
2. Сума збитків інфраструктури України наблизилася до \$170 мільярдів — KSE/ URL: ukrinform.ua/rubric-economy/3960112 (дата звернення: 17.06.2025).
3. Свириденко Ю. Українська економіка пережила найважчий рік за часи Незалежності: як ми вистояли та

що далі/ Екон. правда. 2022. URL: epravda.com.ua/columns/2022/12/30/695585 (дата звернення: 17.06.2025).

4. Хомич Л., Хрущ Н. Аналітична оцінка впливу війни на економічну активність і структурні зміни в економіці України. Економіка та суспільство. 2024. №60. — DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-97>.

5. Мавріна М. Аналіз стану економіки України у воєнний період. Вісник Приазовського технічного ун-ту. Серія: Економічні науки. 2023. № 1 (38). — DOI: [https://doi.org/10.31498/2225-6725.1\(38\).2023.282733](https://doi.org/10.31498/2225-6725.1(38).2023.282733).

6. Дашко І., Михайліченко Л. Розвиток економіки України під час війни. Молодий вчений. — 2024. № 4 (128). — С.198—202.

7. Країни Балтії і Польща надали Україні найбільшу допомогу щодо власного ВВП. 2023. URL: ukrinform.ua/rubric-ato/3672916 (дата звернення: 18.06.2025).

8. Україна та Польща уклали Меморандум щодо відновлення та розвитку регіонів. 2025. URL: mindev.gov.ua/news/ukraina-ta-polshcha-uklaly-memorandum (дата звернення: 18.06.2025).

9. У липні 2024 р. рівень безробіття зріс до 18,1 %. 2024. URL: <https://skilky-skilky.info/u-lypni-2024-riven-bezrobittia-zris-do-18-1/> (дата звернення: 17.06.2025).

10. Russia will pay — проєкт оцінки збитків України від війни (Звіт листопад 2024). URL: kse.ua/russia-will-pay (дата звернення: 01.07.2025).

References

1. Samoiluk, M. (2025), "Tracker of Ukraine's economy during the war", Centre for Economic Strategy, available at: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war> (Accessed 15 June 2025).

2. Ukrinform (2025), "Infrastructure damage in Ukraine nears \$170 billion - KSE", available at: <https://ukrinform.ua/rubric-economy/3960112> (Accessed 17 June 2025).

3. Svyrydenko, Yu. (2022), "Ukrainian economy survived the toughest year of independence: how we persevered and what is next", Ekonomichna pravda, available at: <https://epravda.com.ua/columns/2022/12/30/695585> (Accessed 17 June 2025).

4. Khomych, L. and Khrushch, N. (2024), "Analytical assessment of the impact of war on economic activity and structural changes in Ukraine's economy", Ekonomika ta suspilstvo, vol. 60, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-97>.

5. Mavrina, M. (2023), "Analysis of the state of Ukraine's economy during the wartime period", Visnyk Pryazovskoho tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky, vol. 1 (38), DOI: [https://doi.org/10.31498/2225-6725.1\(38\).2023.282733](https://doi.org/10.31498/2225-6725.1(38).2023.282733).

6. Dashko, I. and Mykhailichenko, L. (2024), "Development of Ukraine's economy during the war", Molodyi vchenyi, vol. 4 (128), pp. 198—202.

7. Ukrinform (2023), "Baltic countries and Poland provided Ukraine the largest aid relative to their GDP", available at: <https://ukrinform.ua/rubric-ato/3672916> (Accessed 18 June 2025).

8. Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine (2025), "Ukraine and Poland signed a memorandum on recovery and develop-

ment of regions", available at: <https://mindev.gov.ua/news/ukraina-ta-polshcha-uklaly-memorandum> (Accessed 18 June 2025).

9. Skilky Skilky (2024), "In July 2024 the unemployment rate rose to 18.1 %", available at: <https://skilky-skilky.info/u-lypni-2024-riven-bezrobittia-zris-do-18-1/> (Accessed 17 June 2025).

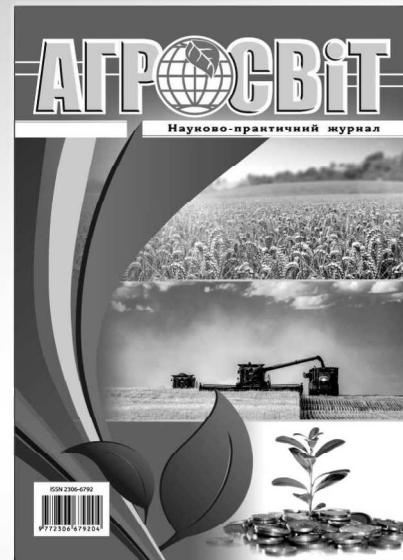
10. Kyiv School of Economics (2024), "Russia will pay — project for assessing Ukraine's war damages (Report, November 2024)", available at: <https://kse.ua/russia-will-pay> (Accessed 1 July 2025).

Стаття надійшла до редакції 20.07.2025 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847



Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292